

NFU RAPPORT

Information från Nordiska Finansanställdas Union om den fackliga situationen i Baltikum, maj 2007

Stor glädje när Litauen fick Baltikums första finansförbund

Ett nytt nationellt fackförbund för finansanställda i Litauen har bildats.

– Detta är en historisk dag. Nu inleds en nya facklig era, säger förbundets nyvalde ordförande Ramunas Markauskas.

Det nya fackförbundet är också en stor framgång för NFUs projekt för att främja facklig organisering i Baltikum och i Polen.

Det var en lördagseftermiddag i maj, några timmar före Eurovisionsschlagerfinalen, som det historiska beslutet togs. Ett 20-tal fackliga pionjärer från den litauiska finanssektorn hade samlats till konstituerande kongress i den vackra 1300-talsstaden Trakai några mil från huvudstaden Vilnius.

Under två dagar diskuterade man och enades om stadgar och aktionsplan för det nya förbundet, som heter Finansu

Profesine Sajunga (FPS). Och man valde ordförande och styrelse. Ordföranden Ramunas Markauskas är en facklig eldsjäl, som personligen har bidragit starkt till att det nya förbundet kunde bildas. Under flera år har han kuskat runt i landet och försökt organisera finanssektorns anställda.

Det har inte varit en helt lätt uppgift och fortfarande ligger FPS medlemstal endast på mellan 150 och 200 personer. Merparten finns inom det stora försäkringsbolaget Lietuvos Draudimas, som ägs av danska Codan. Men det finns också enstaka medlemmar bland försäkringsmäklare och på Nordea och tyska Ergo.

– Framtiden får utvisa hur stora och starka vi kan bli. I flera företag har vi nu kontaktpersoner som varit villiga att bilda ett förbund. Nu börjar det hårda arbetet att rekrytera medlemmar, säger Markauskas.

FORTS PÅ NÄSTASIDA

Ramunas Markauskas är eldsjälen bakom det nya fackförbundet.

En framgång för NFUs Östersjöprojekt

Fackliga pionjärer i Baltikum. För första gången har ett nationellt finansförbund bildats i ett baltiskt land. Ett 20-tal fackliga medlemmar i finanssektorn samlades en helg i maj till konstituerande kongress i Trakai utanför Vilnius och bildade Finansu Profesine Sajunga, som har närmare 200 medlemmar. Det nya förbundet välkomnas av den fackliga världsorganisationen, UNI, och innebär en stor framgång för NFUs Östersjöprojekt.

”Viktigt att nordiska företag stöder facket”

Fackföreningarnas ställning i de tre baltiska länderna är mycket svag och finanssektorn utgör inget undantag. De nordiska företagen har en viktig roll att spela för att skapa en mer välkomnande attityd till facket bland arbetsgivarna i Baltikum, anser professor Charles Woolfson från Glasgow University.

– Jag är ganska säker på att bolagen från Norden vill ha starka fackföreningar som de kan förhandla med. De har ett rykte som ansvarsfulla arbetsgivare, som de inte vill sätta på spel. De förstår att goda relationer mellan ledning och anställda skapas genom att ha en motiverad personal som känner engagemang för företaget. Det är inte de som bygger barriärer för facklig anslutning, den barriären finns hos de anställda själva, säger han.

Dyster bild

Charles Woolfson har under tre år arbetat i Vilnius för att på uppdrag av EU-kommissionen undersöka arbetsmiljön och den sociala dialogen i de tre länderna.

Han ger en väldigt dystert bild av tillståndet med en organisationsgrad på 10–15 procent och arbetsförhållanden som är bland de allra sämsta inom EU. Trots det ser han optimistiskt på framtiden. EU-medlemskapet innebär att det har blivit mer naturligt att jämföra sina arbetsvillkor med hur kolleger i andra länder har det.

– Oavsett om de vill det eller inte kommer arbetande människor här att inse att deras intressen bäst tas tillvara om de går samman och organiserar sig, säger han.

NFU har anlitat Charles Woolfson för att göra en studie om attityderna till facklig verksamhet bland finanssektorns anställda.

– Vi vet att det här är en sektor som är svår att organisera, eftersom löner och arbetsvillkor ofta är bättre än i andra branscher. Vi ska nu vända oss både till fackliga medlemmar och icke anslutna för att ta reda på vad de har för behov och förväntningar och vad de vill ha ut av en fackförening.

Studien kommer att genomföras senare i år.

– Vi från Norden tror att det ni gör här är mycket viktigt, sade NFUs generalsekreterare Jan-Erik Lidström till kongressen.

– Det är inte lätt att få nya medlemmar. Vårt första mål är att organisera i alla stora företag, säger Ramunas Markauskas.

”Nu börjar det hårda arbetet med att rekrytera medlemmar”

FORTS FRÅN SIDAN 1

Nordiska banker och försäkringsbolag spelar en allt större roll i Baltikum. I de flesta koncerner saknas dock fackklubbar.

NFUs generalsekreterare Jan-Erik Lidström, som var på plats när det nya förbundet bildades, betonar vikten av att det nu finns en facklig hemvist för de av finanssektorns anställda som arbetar i företag där det inte finns någon fackklubb.

– Det här ger också goda signaler och innebär ett gott exempel för era kolleger i Estland och Lettland. Vi från Norden tror att det ni gör här är mycket viktigt, sa Lidström till kongressen.

Sedan 1994 bedriver NFU tillsammans med medlemsförbunden ett projekt i Baltikum – och sedan 2004 också i Polen – för att främja facklig organisering i de nordiska koncernerna. Bildandet av Finansu Profesine Sajunga (FPS) är en av de största framgångarna hittills i projektet.

Aktionsplan med sex punkter

Det nya förbundet antog en actionsplan i sex punkter. Ramunas Markauskas framhåller att den kanske viktigaste punkten inledningsvis är att sprida information om att FPS har bildats och att värva nya medlemmar. Man har till exempel redan fått i gång en hemsida – www.finprof.lt

Andra väsentliga uppgifter är att utbilda förtroendevalda och att kontakta arbetsgivarna för att få till stånd ett nationellt kollektivavtal för hela finanssektorn. Ett dilemma är dock att det saknas en nationell arbetsgivarorganisation för finanssektorn.

Under sina resor för att organisera de anställda har Markauskas ofta stött på tveksamhet och viss oro för att gå med i facket. Men på sistone har han mött mer positiva reaktioner.

– Det är inte lätt att få nya medlemmar. Man måste träffa dem flera gånger för att de ska bli övertygade. När man får tid att förklara vad facket är blir de intresserade. Men man tar inte initiativ själv, många har väntat på att något sådant här skulle hända, säger han.

Totalt finns mer än 10 000 anställda i den litauiska finanssektorn. FPS har inte satt upp något konkret mål när det gäller medlemstal.

– Vårt första mål är att organisera i alla stora företag och vårt andra mål att täcka in en majoritet av alla företag i branschen, säger Markauskas.

Stöd utifrån viktigt

Här är det viktigt att de förtroendevalda i de nordiska koncernerna på hemmaplan anstränger sig lite extra och på olika sätt stödjer den fackliga organiseringen i Litauen, påpekar Jan-Erik Lidström.

Ofta sägs det att löner och andra arbetsvillkor inom finansbranschen är så pass hyggliga här att de anställda inte känner tillräcklig drivkraft att ansluta sig till facket. Ramunas Markauskas håller inte med och hans egen drivkraft är det verkligen inget fel på.

– Min erfarenhet är att arbetsgivarna vanligen inte intresserar sig för de anställdas villkor och rättigheter. Visst är lönerna något bättre i finanssektorn, men kvalifikationskraven är också högre. Dessutom är arbetsmängden ett stort problem, det är mycket stress och övertid.

– Arbetsgivarna har alltid haft en stark position och har alla resurser de behöver. De anställda har bara den styrka som kommer från enighet och solidaritet, säger han.

Regina har lyckats värva nästan alla arbetskamraterna

Fyra personer belönades på kongressen för framgångsrik medlemsvärkning. En av dem är Regina Banuskeviciene, som lyckats få nästan alla sina arbetskamrater att gå med i fackklubben.

– Jag tycker mycket om att försöka organisera medlemmar för jag vet att ju fler vi blir desto starkare blir vår röst, säger hon.

Regina arbetar som försäljare/konsult på ett av försäkringsbolaget Lietuvos Draudimas kontor i Vilnius. Hon har varit medlem i den lokala fackklubben sedan den bildades 1999.

– Jag känner mig starkare med en fackförening i ryggen. Då vet jag att det finns vissa garantier på arbetsplatsen och att mina rättigheter är skyddade, säger hon.

Hon ser bildandet av FPS som ett mål man länge kämpat för och tror att det nya förbundet kommer att innebära ökad facklig styrka och nya möjligheter. Av tioalet anställda på hennes kontor har alla utom en anslutit sig till facket.

Vilka argument brukar du använda för att locka dina kolleger att gå med?

– Jag presenterar alltid fakta om vad facket har gjort och vad facket vill göra för att förbättra människors liv. Jag pekar på kollektivavtalet och de senaste förhandlingsresultaten. Och så betonar jag att man som enskild individ har inflytande i de frågor som behöver lösas. Plus det självklara att man som medlem aldrig behöver stå ensam gentemot arbetsgivaren.

För en enskild anställd är det svårt att gå till arbetsgivaren för att lösa ett problem. Regina brukar därför fråga kollegerna om de har något problem som facket kan föra vidare för att bidra till en lösning. Det har varit en framgångsrik strategi.

Vilka problem brukar de vilja ha hjälp med?

– Det är många olika saker. Ett exempel är om någon fått sin semester flyttad utan förklaring. Men huvudbudskapet är att det är lättare att hitta en lösning på problemet om du går via facket.

Chefen för kontoret där Regina arbetar har en positiv inställning till fackklubben i företaget.

– Vi har inga direkta konflikter, hon föl-

jer det som står i vårt kollektivavtal. Om det uppstår problem förhandlar vi och försöker lösa det.

Regina tillägger att hon alltid har som mål att hitta lösningar ”på ett civiliserat sätt”.

Hemliga löner

En viktig fråga här som överallt annars är lönerna och olika former av tillägg. Detta är dock inte så lätt att påverka lokalt på ett litet försäkringskontor. Löner regleras huvudsakligen på företagsnivå. En viktig

fråga i kommande förhandlingar är ett lönesystem med en fast lönedel. I dag är all lön prestationsbaserad.

Eftersom lönerna är hemliga är det svårt att få en bild av löneläget. Även Regina ser lönen som en personlig sak och hon frågar aldrig sina arbetskamrater hur mycket de tjänar.

– Det hör inte till gott uppförande. Själv jobbar jag hårdare än för ett år sedan, men jag tjänar mindre, säger hon, men vill inte tala om hur mycket.

Regina Banuskeviciene belönades för sin framgångsrika medlemsvärkning. Fakta om vad fackförening gjort och vad den vill göra för att förbättra människors liv, är hennes huvudargument.

Lettisk klubb växer snabbt

På SEB i Lettland finns sedan förra året den enda fackklubben i en baltisk privatbank.

– Vi växer snabbt och det finns en stark potential att växa ytterligare, säger Andris Vilks, vice ordförande i klubben.

Hittills har närmare 350 av SEBs 1 600 anställda i Lettland anslutit sig. Andris Vilks tror att man utan problem kommer att kunna organisera minst hälften av de anställda när man får bättre förutsättningar att resa runt och träffa medarbetarna.

– Folk stödjer oss redan, men har av olika anledningar inte fyllt i formulären. Det är en fråga om tid, inte om att det är en negativ attityd, säger han.

Andris Vilks arbetar som chefsekonom. Villkoren i banken är hårt pressade, berättar han, och det är svårt att få avlastning. Det fackliga arbetet sköter han vid sidan om.

Han hoppas att det avtal som man är nära att signera ska ge rätt till fackligt arbete på arbetstid. Avtalet har ett begränsat innehåll och tar upp frågor som övertidsersättning och ledighetsregler. Facket vill ha ett avtal på bara ett halvår för att sedan snabbt ta itu med ett mer långtgående och långsiktigt avtal.

Andris Vilks trivs på banken, men anser också att det finns mycket som fungerar illa och skulle behöva regleras bättre. Det var därför han engagerade sig fackligt.

– Arbetsbördan är tung och många slutar på banken. Lönerna är under genomsnittet i branschen och lägre än hos alla våra konkurrenter. Det är en stor motsättning mellan bankens ambitioner och hur verkligheten ser ut. Vi har en korrekt relation till ledningen, men vi behöver få till stånd en bättre dialog så att vi kan undvika oro bland personalen, säger han.

– Folk stödjer oss redan, säger Andris Vilks, som är optimistisk om fackets möjligheter att växa i Lettland.

Maret enda medlemmen på Sampo i Estland

Sampo Life i Estland har ungefär 100 anställda, men bara en enda är medlem i det estniska försäkringsmannaförbundet. Hon heter Maret Väljak och arbetar på ett litet kontor med fyra anställda i Tartu.

– Cheferna i Sampo motarbetar facket, men jag ska försöka få mina kolleger att också gå med, säger hon.

Maret jobbade tidigare på If, där den största fackklubben inom estnisk finanssektor finns. I oktober förra året bytte hon jobb, dels för att situationen inom If är osäker, dels för att hon fick en möjlighet att byta inriktning från skadeförsäkring till livförsäkring.

– I love life insurance, säger hon med ett stort leende.

Men den fackliga situationen är alltså inte lika mycket att glädjas åt. Hon hoppas få hjälp att värva medlemmar av det nationella fackförbundet EKTAÜL. Förbundet organiserar löntagare inom olika sektorer och

– Jag ska försöka få mina kolleger att gå med i facket, säger Maret Väljak, som tycker att cheferna på Sampo Life, där hon jobbar, motarbetar facket.

det finns en sektion för försäkringsanställda med cirka 100 medlemmar, främst från If och tyska Ergo.

En anledning till att Maret anslutit sig till

facket är att kunna få juridisk hjälp om hon skulle hamna i konflikt med arbetsgivaren. Hon ser facket som en garant för den enskildes rättigheter på arbetsplatsen.